

ÚJRACSOMAGOLVA – EGY ESET, HÁROM DÖNTÉS
GONDOLATOK EGY CSOMAGOLÁSRA VONATKOZÓ
FORMATERVEZÉSIMINTA-OLTALOM TERJEDELMÉVEL KAPCSOLATBAN

A hazai mintaoltalmi rendszer 2001-es újraszabályozásakor számos egyéb szempont mellett kiemelt jelentősége volt a 98/71 európai uniós irányelv rendelkezéseinek való megfelelés. A formatervezési minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. törvény (továbbiakban Fmtv.) a formatervezésiminta-oltalom terjedelmét is az irányelv szövegével összhangban, a fogalmak pontos átvételével határozza meg. Ezért az Fmtv. hatálybalépésével számos olyan új szakkifejezéssel gazdagodott mintaoltalmi jogunk, amelyek korábban ismeretlenek voltak a hazai jogalkalmazók számára. Ezek helyes értelmezését a magyar joggyakorlat hiányán túl tovább nehezítette az, hogy a tanulmányban ismertetett elsőfokú döntés megszületésének időpontjában a mintaoltalom terjedelmének megállapítása tárgyában az irányelv vonatkozó rendelkezéseinek értelmezését tartalmazó jogeset az Európai Unió többi tagállamában sem volt ismert. Ezért a *tájékozott használó*, az *összbenyomás* azonos, illetve eltérő volta, valamint az *alkotói szabadságfok* fogalmának értelmezésekor, az Fmtv.-hez fűzött indokláson túl, az MSZH eljáró tanácsa csak arra a csekély számú szakirodalmi publikációra támaszkodhatott, amelyek gyakorlati példák nélkül, elméleti megközelítésben, inkább csak ismertették a fenti fogalmakat, de nem vállalkoztak tartalmuk mélyreható értelmezésére.

A tanulmányban bemutatott nemleges megállapítási eljárás a 88444 lajstromszámú, „Csomagolófólia szeletelt Bacon szalonnához” megnevezésű termékre vonatkozó formatervezésiminta-oltalommal szemben 2004. május 18-án benyújtott kérelemre indult. Bár a Magyar Szabadalmi Hivatal (MSZH) a mintaoltalmat még a régi, 1978. évi 28. számú törvény hatálya alatt lajstromozta, a kérelmezői nyilatkozat alapján az MSZH eljáró tanácsa megállapította, hogy a kérelmezői termék hasznosítása 2004. júliusában kezdődött, ezért az eljárásban a mintaoltalom terjedelmét már az Fmtv. rendelkezési szerint kellett meghatározni.

A fent ismertetett „úttörő” jelleg mellett az ügy publikációs értékét tovább növeli az, hogy három független döntéshozatali fórum a mintaoltalom terjedelmével kapcsolatos, egymással részben ellentétes eredményre vezető jogértelmezését tükrözi. Az MSZH eljáró tanácsa a nemleges megállapítás iránti kérelmet elutasította. A hivatali döntését a Fővárosi Bíróság a kérelmező megváltoztatási kérelme nyomán megváltoztatta, azaz megállapította, hogy a kérelmezői termék nem ütközik a mintaoltalomba. A Fővárosi Ítéletábrla a minta jogosultja által előterjesztett fellebbezés folytán az elsőfokú bíróság végzését megváltoztatta, és a kérelmező (hivatali határozattal szemben benyújtott) megváltoztatási kérelmét elutasította.

A továbbiakban azoknak, az általam terjedelmének megítélése szempontjából sarokkönek számító fogalmaknak mentén szeretnénk a jogesetet ismertetni, amelyek egyértelmű és egységes értelmezése a hazai joggyakorlat kiszámíthatósága szempontjából elengedhetetlen.

A TÁJÉKOZOTT HASZNÁLÓ

A jogeset a hazai joggyakorlat kialakításában betöltött sajátos szerepén túl azért is érdemel megkülönböztetett figyelmet, mert a termék, amelyben az összehasonlítandó minták megtestesülnek, a termékeknek egy speciális csoportjába tartozik. A csomagolásokra vonatkozó minták esetében ugyanis nem egyértelmű, hogy mikor és mivel valósul meg a minta szerinti termék használata.

Az Fmtv.-hez fűzött indokolás a tájékozott használó felkészültsége és körütekintése kérdésében a joggyakorlatra bizza az alkalmazandó viszonyítási alap meghatározását. A tájékozottság vizsgálata előtt azonban szükséges tisztázni, hogy kit tekintünk használónak, egyáltalán mit jelent a használat egy csomagolóanyag esetén. A csomagolás ugyanis nem önálló termék, annak használata nem függetleníthető a becsomagolt terméktől. A formatervezés célja ilyen esetben nem a csomagolás, hanem a becsomagolt árucikk kelendőségének fokozása. Az MSZH eljáró tanácsa a tájékozott használó személyét illetően az alábbi állásponton volt. *„Csomagolásra vonatkozó minta esetében a formatervezés fő célja a csomagolt termék eladhatóságának a növelése. Egy csomagolás formatervezett megjelenése ezért nem a csomagolásra történő felhasználásakor, hanem a csomagolt termék forgalmazása során tölti be szerepét, azáltal, hogy az igényes vásárlót orientálja, amikor az egyéb szempontok mellett a csomagolás külső megjelenését is figyelembe veszi a vásárlói döntés meghozatalakor. A használat fogalma ezért itt sajátos módon a csomagolt termék forgalmazásában valósul meg, a tájékozott használó pedig az a fogyasztó, aki a vásárlói döntéseket a termékek megjelenésének figyelembevételével, adott esetben összevetésével, tudatosan hozza meg ...”*

A Fővárosi Bíróság ítéletében egyetértett a tájékozott használó fogalma körében a hivatal által kifejtett érveléssel. Egyúttal az értelmezést az alábbiakkal egészítette ki:

„... nem pusztán fogyasztóról, de – a törvény szóhasználata szerint – használóról van szó, aki e szó általánosan elfogadott jelentése értelmében rendszeresen kerül kapcsolatba a vizsgált csomagolásokkal, továbbá kellő kitekintéssel rendelkezik a versenytársak hasonló rendeltetésű termékeire nézve is. Mindez alapos, összehasonlító vizsgálatot feltételez, ahol az egyes csomagolóanyagok elhatárolásánál a formában, a grafikában és a szóelemekben mutatkozó különbségek súlyát a használó tájékozottságának fényében kell értékelni. Éppen ezért a bíróság vizsgálata során figyelmen kívül hagyta a felek közti jellegbitorlási perben született ítéletet, ott ugyanis az átlagos fogyasztó ítéleteinek alapulvételével kell értékelni az összetéveszthetőséget, figyelmen kívül hagyva azokat a fogyasztói tulajdonságokat, melyek a tájékozott használó esetében meghatározó szerepet játszanak.”

A jogszabályok szövegezéséből levezetett kettős mércével alapvetően egyet lehet érteni, azonban a fenti értelmezés érdekes viszonyba helyezi a két védelem egymáshoz képest tanúsított „erejét”.

Ha a tájékozott használó figyelmesebb az átlagos fogyasztónál, ebből az következik, hogy a mintaoltalomba ütköző formai kialakítások köre szűkebb azoknak a külső megjelenésű termékeknek a körénél, amelyek forgalmazásával szemben a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (Tpv.) rendelkezései alapján fel lehet lépni. Ezért az ilyen irányú jogértelmezés igencsak lecsökkentené a lajstromozás szerepét és jelentőségét a külön eljárást nem igénylő piaci forgalmazással szemben.

A Fővárosi Bíróság fenti joggyakorlata más oldalról közelítve sem vezet megnyugtató eredményre, ugyanis érdekes patthelyzetet teremthet a versenytársak között. Ha a formatervezési minta bejelentési napja és a minta szerinti termék piaci bevezetése között a versenytárs olyan terméket hoz forgalomba, amely a tájékozott használóra (aki figyelmesebb, mint az átlagos fogyasztó) a mintától eltérő összbnyomást tesz (azaz nem bitorol), ugyanakkor az átlagos fogyasztó ezeket a különbségeket nem érzékeli, akkor a minta szerinti termék piacra vitele – a versenytárs termékének a versenyjogi tényállás megállapításához szükséges mértékű forgalmazása esetén – a Tpv. 6. §-a alapján jogszabályba ütközik. A bírósági joggyakorlat ezt az ellentmondást azzal oldja fel, hogy a kizárólagos jog értelmezéséből adódóan fogalmilag kizártnak tartja a jellegbitorlást mindaddig, amíg az oltalom jogosultja saját mintaoltalma alapján hasznosít. A kizárólagos jog ilyen irányú értelmezése azonban nehezen hozható összhangba más oltalmi formák jogszabályi rendelkezéseivel. Szabadalmak függősége esetén ugyanis a későbbi, függő szabadalom jogosultja nem bitorolna saját szabadalma (és ezáltal a gátló szabadalom) hasznosítása során. Ezért az oltalom biztosította kizárólagos jogra vonatkozó ilyen irányú jogértelmezés feleslegessé tenné a kényszerengedély jogintézményét szabadalmak függősége esetén.

A kizárólagos jog ilyen értelmezése szintén meglepő eredményre vezet, ha az előbbi példában szereplő termékeket a fenti versenytárs a minta bejelentését megelőzően forgalmazza olyan mértékben, hogy a fogyasztók a külső megjelenés alapján a terméket felismerik, illetve a versenytárral kapcsolják össze. A minta újdonsága a korábbi forgalmazás alapján a tájékozott használó és az átlagos fogyasztó eltérő figyelmessége miatt nem vonható kétségbe, így a későbbi mintaoltalma alapján a jogosult forgalmazhatja a minta szerinti terméket, ami a mintaoltalom hiányában versenyjogi szabályokba ütközne.

Szintén érdemes figyelmet szentelni arra, hogy ha a csomagolásra vonatkozó minta esetén a korábbi mintáktól elvárt különbözőség mértékét a csomagolt termék vásárlójának ismeretei alapján határozzuk meg, akkor nagyon közel kerülünk a védjegyjogból ismert fogyasztó fogalmához. A két oltalmi forma átfedése csomagolások esetén elkerülhetetlen, hiszen az igényes csomagolás azon túl, hogy szellemi alkotás, egyúttal a csomagolt termékre vonatkozó árjelző is.

A felhozott néhány példa is azt mutatja, hogy a tájékozott használó fogalmát rendkívül körültekintően, a szomszédos jogterületekre tekintettel, az azokon kialakult gyakorlattal összhangban kell értelmezni.

A használó tájékozottságával kapcsolatban az MSZH eljáró tanácsa az alábbi véleményen volt:

A tájékozott használó „... tájékozottságát egyrészt az adja, hogy azokat a termékeket, amelyeknek a csomagolására a vizsgált minta is vonatkozik, rendszeresen vásárolja, azaz tájékozottságát nem alkalmilag, pillanatnyi benyomás alapján, hanem tudatos mérlegelést követő, rendszeres vásárlások útján szerezte. Másrészt a tájékozott használó ismereteihez az is hozzátartozik, hogy a rendszeres vásárlói döntések meghozatalához kellő információkkal rendelkezik azokról a korábbi mintákról, amelyek a vizsgált kialakítás elsőbbségének napját megelőzően rendes üzletvitel során ésszerűen az érintett ágazaton belül, az Európai Közösségben működő szakmai körök tudomására juthattak ...

A használó tájékozottságának értelmezésében a fenti állásponttal mindkét fellebbviteli fórum egyetértett.

AZ ÖSSZBENYOMÁS ÉS AZ ALKOTÓI SZABADSÁGFOK

Az MSZH eljáró tanácsa a tájékozott használóra tett összbenyomást a mintákat alkotó jellegzetességek összessége által keltett vizuális hatás alapján vizsgálta. Az összbenyomás megállapításához a tanács először a vizsgált és az ellentartott minta azonos és eltérő jellegzetességeit vette számba, majd azt értékelte, hogy azok milyen súllyal vesznek részt az összbenyomás kialakításában. Végül a tájékozott használó ismeretei és felkészültsége alapján értékelte az így megmutatkozó különbséget, illetve azonosságot. A tanács álláspontja szerint *„... az összbenyomás azonosságának vagy különbözőségének a megítélésében szerepet játszik az adott szakterületet jellemző változatosság, amelynek egyrészt a funkcionális, a termék rendeltetéséből adódó elemek szükségszerű kialakítása, másrészt technológiai, anyag-szerkezet-tani, gazdaságossági szempontok szabnak korlátot. A tájékozott használó a fenti szempontok mérlegelésével képes felmérni a minta szerzője számára a minta megalkotásában rendelkezésre álló mozgásteret, azaz hogy a szerző – különösen a termék természetére és az ipari, illetve kézműipari ágazat sajátosságaira tekintettel – milyen alkotói szabadságfokkal alakíthatta ki a mintát. Amennyiben ez a mozgástér szűk, azaz a termék formai kialakítása a fenti szempontok által erősen behatárolt, az összbenyomást már kisebb különbségek esetén is eltérőnek ítéli meg. Az összbenyomás azonosságának vagy különbözőségének a megállapításakor a tájékozott használó mérlegeli, hogy a kérelmezői termékben a szerző – az oltalom alatt álló kialakításhoz képesti eltérő jellegzetességek révén – milyen mértékben használta ki a minta létrehozásakor rendelkezésére álló formaalkotói szabadságot.”*

Az összbenyomás megítélésének módszertanát és szempontjait tekintve a jogalkalmazók között nem volt lényeges eltérés. Ugyanakkor az egyes jellegzetességeknek az összbenyo-

más szempontjából figyelembe veendő súlyát a Fővárosi Bíróság eltérően ítélte meg, és így azonos tényállást azonos szempontok szerint vizsgálva a hivatal, illetve a Fővárosi Ítéltábla álláspontjától eltérő következtetésre jutott. A továbbiakban a mintákat alkotó jellegzetességeknek az összbenyomás kialakításában betöltött szerepére vonatkozó okfejtések négy csoportba foglalva kerülnek ismertetésre: befoglaló alak, grafikai elemek, színek, szóelemek.

A csomagolózacskó befoglaló alakja mindkét terméknél téglalap alakú. Az oldalarányokban tapasztalható eltérésnek egyik döntés sem tulajdonított az összbenyomás szempontjából meghatározó szerepet, mert az mindkét esetben a csomagolt termék alakjához és megnyísiségéhez igazodva került kialakításra.

A grafikai elemek közül meghatározó a csomagolás előlnézeti képén elhelyezett átlátszó ablak, az ablak középső alsó részén található feliratokat tartalmazó motívum, valamint a hátoldal mintázatát alkotó, hálósan elrendezett logók.

Az átlátszó ablak alkalmazását a csomagoláson mindhárom döntés az alkotói szabadságfokot korlátozó, az élelmiszeripar és a kereskedelem sajátosságaiból adódó szükségességként értékelte. Ugyanakkor az átlátszó ablak alakjában fellelhető hasonlatosságokat és különbségeket a Fővárosi Bíróság a hivatal és a Fővárosi Ítéltábla álláspontjától eltérően ítélte meg. Míg ez utóbbiak nagyobb jelentőséget tulajdonítottak annak, hogy mindkét átlátszó ablak alsó oldala egyenes, a felső oldala pedig íves vonallal határolt és az alsó egyenes határvonalra szimmetrikusan és merőlegesen csatlakozik, addig a Fővárosi Bíróság azt hangsúlyozta, hogy a felső íves vonal a kérelmező mintájában osztott, háromkaréjú, a lajstromban szereplő fényképen viszont egy ív alkotja, amely egyenes, oldalsó határolóvonallal kapcsolódik.

A hivatal a jellegzetességek összbenyomásra gyakorolt hatásának megállapításakor az alkotói szabadságot úgy vette figyelembe, hogy azon jellegzetességek esetén, amelyek kialakításában az alkotó viszonylag nagy szabadságot élvezett, nagyobb súllyal értékelte a meglévő azonosságokat, mint a különbözőségeket. Másképp fogalmazva ha a jellegzetesség kialakítására számos, az oltalmazott mintától nagymértékben eltérő formai megoldás közül választhatott az alkotó, akkor a hasonló formai elemek alkalmazása jobban erősíti a tájékozott használóban az azonos összbenyomás érzetét, mint abban az esetben, ha a jellegzetesség a termék természetéből vagy az adott terület sajátosságaiból következik.

A fenti gondolatmenetet az átlátszó ablakra alkalmazva megállapítható, hogy az átlátszó felület kialakítása szükséges ahhoz, hogy a csomagolt termék látható legyen. Ugyanakkor annak alakja és a csomagoláson való elhelyezkedése kérdésében az alkotó szabadon alakíthatja ki a mintájára jellemző formavilágot. Ezért ez utóbbiak tekintetében a helyes megközelítés nem annak hangsúlyozása, hogy miben különbözik a két minta, hanem a hasonló formai elemek kellően nagy súllyal történő figyelembevétele az összbenyomás megállapításakor.

A három döntés összevetésekor talán a legérdekesebb eltérés az okfejtésekben a színek összbenyomás kialakításában betöltött szerepét illetően mutatkozik. Mindkét mintát a pi-

ros, a fehér és a zöld színek kombinációja jellemzi. A színezett felületek elhelyezkedése és aránya is nagymértékű hasonlóságot mutat. Az MSZH eljáró tanácsa a színek tekintetében azon az állásponton volt, hogy azok megválasztásában az alkotói szabadságot korlátozó tényező lényegében nem áll fenn. Ezt igazolták a minta jogosultja által a tárgyaláson bemutatott, színvilágukban teljesen eltérő és egymáshoz képest is nagy változatosságot mutató baconszalonna-csomagoló zacskók. Ezért a tanács kiemelt jelentőséget tulajdonított a két minta színeiben megmutatkozó hasonlóságnak az összbenyomás azonosságának vizsgálatakor.

A Fővárosi Ítéltábla végzésében a hivatali érveléssel egyetértett:

„A másodfokú bíróság ... nagy jelentőséget tulajdonít a színek tekintetében annak az azonosságnak, amelyet a Hivatal határozata is kiemelt.”

Ezzel szemben a Fővárosi Bíróság – egy igen érdekes okfejtés nyomán – a színek szerepét illetően eltérő következtetésre jutott.

„Szembetűnőbb hasonlóság a színek megválasztásában és elrendezésében mutatkozik. Mind a tárgyi mintát, mind pedig a kérelmezői terméket a piros, a fehér és a zöld színek jellemzik, emellett a kérelmezői termékekben megjelenik a sárga szín is az összbenyomást nem befolyásoló mértékben. A színek elrendezésében a legfeltűnőbb hasonlóság a piros szín dominanciája. Ugyanakkor ezek a színek – a tájékozott használó számára különösen – a nemzeti trikolórként ismertek, egyértelmű utalást jelentenek a termék magyar eredetére nézve. A használó számára az összbenyomás szempontjából a színek csekély jelentőséggel bírnak, inkább az áru magyar eredetének közkeletű jelzéseként értelmezhetők, semmint a jogosultra való utalásként.”

Kezdjük mindjárt ez utóbbi megállapítás értelmezésével. Kétségkívül a formatervezés mint szellemi alkotás nyomán létrejövő mintának van árujelző szerepe is, azonban ennek hangsúlyozása a mintaoltalom terjedelmének megítélésekor az egyes oltalmi formákhoz kapcsolódó fogalomrendszer teljes összezavarásához vezet. Különösen fontos a tisztánlátás az olyan termékekben megtestesülő minták vizsgálatakor mint a csomagolás, ahol az árujelző szerepet a formatervezői tevékenységgel létrehozott, az adott esetben oltalmazható formatervezési mintát alkotó jellegzetességek hordozzák. Ilyenkor egy formai vagy grafikai elem kettős funkciót láthat el. Egyrészt hozzájárulhat a termék esztétikus megjelenéséhez, másrészt alkalmas lehet arra, hogy a terméket más hasonló termékétől megkülönböztesse, a csomagolt áru eredete, minősége tekintetében a vásárlót orientálja. E szerint különülnek el a kizárólagos jog megszerzéséhez szükséges, jogszabályban meghatározott feltételek is. A formatervezési mintákkal kapcsolatos, újdonságra és egyéni jellegre vonatkozó követelmény saját szellemi alkotómunkát feltételez, míg a védjegyoltalom esetén a szellemi alkotás jellegnek nincs szerepe, az oltalmazhatóság a mások által megvalósított korábbi belföldi használathoz, és nem a megjelölés bárki által történő megismerhetőségéhez köthető.

A fentiekből következik, hogy az olyan jellegzetességeknek, mint a nemzeti trikolór színeinek összbenyomás kialakításában betöltött szerepe, formatervezési minta esetén nem ítéltető meg védjegyjogi megközelítés alapján, és így az alkotói szabadságfok szempontjá-

ból sem helytálló a csomagolt áru eredetét, illetve a jogosultra való utalást előtérbe helyező okfejtés.

Világos és egyértelmű választ kapunk a fenti kérdésre akkor is, ha az oltalmazhatósági feltételek időbeli fennállásából indulunk ki. A védjegyoltalom megszűnését lehet kérni, ha a csomagolt áru eredete megváltozik, és ezáltal a magyar származásra utaló jelzés megtévesztővé válik a vásárlók számára. A szellemi alkotások esetében azonban az oltalom tárgyának a bejelentés napján kell az oltalmazhatósági követelményeknek megfelelnie, azt követően nem állhat elő olyan helyzet, amelynek következtében az oltalomképesség megszűnik. Ugyanakkor a minta jogosultja, illetve a becsomagolt áru származása az oltalmi idő alatt megváltozhat, így a Fővárosi Bíróság érvelése nyomán előállhatna olyan helyzet, hogy a trikolór színeinek alkalmazása a csomagolt áru magyar eredetére való utalás miatt kisebb súllyal számít az összbnyomás megítélésében, jöllehet a csomagolás és a becsomagolt áru is már külföldről származik.

A fenti logikai levezetések mellett, illetve azok alátámasztására meg kell még említeni, hogy az Európai Bizottság közösségi mintaoltalmokról szóló 6/2002 számú rendelete 36. cikkének 6. bekezdése *explicit verbis* kimondja, hogy a mintaoltalom terjedelme független, nemhogy a becsomagolt, de a mintaoltalmi bejelentésben megnevezett, a mintát megtestesítő terméktől is. Ezzel összhangban értelmezi az Fmtv. indokolása is a minta szerinti termék megnevezésének szerepét a hazai mintaoltalmi jogban: *„Mivel a minta mindig valamely termék megjelenése, nem függetleníthető, nem vonatkozatható el a terméktől. Másfelől a mintaoltalom – szemben a védjegyoltalommal – nem korlátozódik szükségképpen (még főszabályként sem) a mintaoltalmi bejelentésben megnevezett termékre; nincs olyan kapcsolat a minta és a mintaoltalmi bejelentésben megjelölt termék között, mint a védjegy és árujegyzéke között.”*

A színek szerepének értelmezéséhez hasonlóan oszlott meg a döntéshozói fórumok álláspontja a szóképek, illetve azok jelentését illetően. Az MSZH eljáró tanácsa a mintán szereplő, a vizuális összhatast befolyásoló szóképeket grafikai elemként értelmezte, és az összbnyomás megállapítása szempontjából figyelmen kívül hagyta azok jelentését.

A Fővárosi Bíróság a szóelemek tekintetében az MSZH tanácsától homlokegyenest ellentétes álláspontra helyezkedett, amikor kimondta, hogy *„A bíróság álláspontja szerint a tájékozott használó összbnyomását a csomagoláson szereplő szóelemek határozzák meg. ... ezek közül a gyártók elnevezése, tudniillik a 'RINGA' és a 'FALCOTRADE' (illetve 'FALCO') szavak a legfontosabbak ... Ezek a szóelemek ... kellően feltűnőek ahhoz, hogy a fogyasztó figyelmét ne kerüljék el.*

Emiatt és a színbeli és ábrás elemekben mutatkozó fent vázolt csekély jellegzetességek folytán, a minta által a tájékozott fogyasztóra gyakorolt összbnyomás nyilvánvalóan eltér a kérelmezői termék keltette összbnyomástól.”

Mindenekelőtt érdemes felfigyelni arra a terminológiai pontatlanságra, hogy a Fővárosi Bíróság következetesen fogyasztót ír használó helyett. A szóhasználatnak önmagában nem

kellene nagy jelentőséget tulajdonítani, ha a levont következtetés nem tükrözné a két fogalom eltérő jelentését.

A Fővárosi Ítéletábla némiképp eltérő indoklással ugyan, de az MSZH álláspontját erősítette meg: *„Az alkalmazott arányok és a megválasztott színek mellett, azokkal együtt kell értékelni az eltérő szóelemek jelentőségét, arra is tekintettel, hogy grafikailag hogyan és hol jelennek meg a mintán és a terméken.*

Kétségtelenül eltérők a gyártók nevei, de az jelentőséget kap, hogy a FALCOTRADE és RINGA nevek, továbbá a termék fajtáját és rendeltetését leíró szóelemek sorrendje azonos. Mindkét esetben felül a gyártó neve, alatta a logója, majd a 'szeletelt bacon szalonna vákuumfóliában' szövegrész szerepel.

A szavak egyezően pozícionáltak, a termék alsó-középső részében szerepelnek, akként, hogy a szavakat tartalmazó mezők azonosan a fóliarész alsó, vízszintes része felől benyúlnak az átlátszó részbe, és közel azonos arányú felületet takarnak el abból.

A szóelemek esetében a színek használata is egyező. A gyártónevek, valamint a termék fajtája mindkét esetben fehér alapon piros betűkkel szerepelnek, míg a benyúló motívum alapszínében hangsúlyos a zöld szín használata.”

A Fővárosi Ítéletábla tehát annyiban egyetértett az MSZH álláspontjával, hogy nagy jelentőséget tulajdonított a szóelemek vizuális megjelenésének, azaz a feliratok színének, méretarányának és pozíciójának, ugyanakkor a szóelemek sorrendjének figyelembevétele arra utal, hogy azok jelentése is szerepet kap az összbenyomás megállapításakor.

A mintában szereplő szóelemek értelmezési kérdésének eldöntéséhez érdemes felidézni az Fmtv. 1. §-ának 2. bekezdésében szereplő, a mintát alkotó jellegzetességek példalózó felsorolását: *„Mintának minősül valamely termék egészének vagy részének megjelenése, amelyet magának a terméknek, illetve a díszítésének a külső jellegzetességei – különösen a rajzolat, a körvonalak, a színek, az alak, a felület, illetve a felhasznált anyagok jellegzetességei – eredményeznek.”*

A idézett szövegből rögtön szembetűnik, hogy a Fővárosi Bíróság a mintában szereplő feliratok tekintetében több, jogszabályban különösen fontosként kiemelt jellegzetességet nem vagy csak csekély jelentőséggel vett figyelembe azzal, hogy a feliratok vizuális megjelenésének szerepét csak azok szembetűnősége, „nem lehet nem észrevenni és elolvasni” jellege szerint értékelte. Az Fmtv. felsorolásának nem taxatív jellegéből azonban az is következik, hogy nem csak a felsorolásban szereplő tulajdonság lehet egy mintát alkotó külső jellegzetesség, és így akár a feliratok értelme is beletartozhatna a mintát meghatározó jellegzetességek körébe.

Ez utóbbi kérdés eldöntésére az Fmtv. indokolását hívhatjuk segítségül.

„A formatervezés a jogi védelem, azaz a mintaoltalom segítségével töltheti be gazdasági és kulturális szerepét. Az iparjogvédelmi oltalom biztosítja a formatervezési minta kifejlesztője számára a minta hasznosításához való kizárólagos jogot. E kizárólagos hasznosítási jog nélkül a formatervezési ráfordítások nem térülnének meg, hiányozna az alkotók erkölcsi és anyagi el-

ismerése, továbbá a fogyasztóknak a termék formája szerinti tájékozódása és vásárlói döntése is megnehezülne.”

Az indokolás tehát egyértelművé teszi, hogy a formatervezésiminta-oltalom a formatervezési alkotói munka ellentételezéseként illeti meg a szerzőt. A mintán szereplő szóképek és egyéb szimbólumok jelentése és értelme nem formatervezési alkotói tevékenység eredménye. Ellenkező esetben formatervezői alkotás lenne például a mintán szereplő szavak eltérő értelmű szavakkal történő felcserélése a vizuális megjelenés megváltoztatása nélkül.

Az esetleges félreértések elkerülése végett a színek, illetve a szavak jelentésének értelmezésével kapcsolatban szükséges megjegyezni, hogy a fenti megállapítások a mintát alkotó jellegzetességekre, illetve azok tájékozott használóra gyakorolt vizuális hatására vonatkoznak. A minta nem a fenti jellegzetességek vizsgálatán alapuló oltalmazhatósági követelményeivel kapcsolatban természetesen a színek és a szóelemek jelentését figyelembe kell venni. Így például az obszcén szavak, más korábbi szóvédjegye, nemzeti jelképek mintaelemként való alkalmazása esetén azok intellektuális értelmezése alapján kell az oltalomból való kizárás kérdését mérlegelni.